

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/18176,Hold-pamieci-harcymistrza-Jana-Ozdzyńskiego-Gdansk-1-wrzesnia-2014.html>

06.05.2024, 19:44

Hołd pamięci harcmistrza Jana Ożdżyńskiego - Gdańsk, 1 września 2014

Prezes IPN dr Łukasz Kamiński (pośrodku) pod tablicą poświęconą pamięci harcmistrza Jana Oźdżyńskiego

Składanie kwiatów pod tablicą poświęconą pamięci harcmistrza Jana Oźdżyńskiego

Harc mistrz Jan Ożdżyński. Lata dwudzieste. Ze zbiorów Archiwum Uniwersytetu Warszawskiego

1 września po południu delegacja IPN na czele z prezesem IPN dr. Łukaszem Kamińskim złożyła kwiaty pod tablicą upamiętniającą Jana Ożdżyńskiego, oddając hołd prawdopodobnie pierwszej ofierze II wojny światowej w Gdańsku. W uroczystości uczestniczyli dyrektor gdańskiego oddziału IPN dr. hab. Mirosław Golon, dr Karol Nawrocki,

naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej w Gdańsku, przedstawiciele harcerstwa i Muzeum II Wojny Światowej. Oddając hołd, IPN pragnie przypomnieć bohaterską postać harcmistrza, który w pierwszych godzinach II wojny światowej oddał życie za Ojczyznę.

Tablica, ufundowana w 1986 roku, zlokalizowana jest na gmachu Dyrekcji Kolei w Gdańsku. Budynek przed wojną mieścił polskie instytucje (w tym Komendy Gdańskich Chorągwi Harcerzek i Harcerzy).

Organizatorem uroczystości był gdański oddział Instytutu Pamięci Narodowej.

* * *

Jan Oźdżyński (1903–1939) – harcmistrz, prawdopodobnie pierwsza ofiara II wojny światowej w Gdańsku. Był współorganizatorem pruszkowskiego harcerstwa (razem z m.in. Aleksandrem Kamińskim, autorem „Kamieni na szaniec”), nauczycielem w tamtejszym renomowanym Gimnazjum im. Tadeusza Zana, podoficerem rezerwy Wojska Polskiego. W latach 1937–1939 pracował w Wolnym Mieście Gdańsku. Aktywnie działał w Gdańskiej Chorągwi ZHP, pełnił także funkcje referenta Polskiej Rady Sportowej. Ta ostatnia była przykrywką dla działających w Wolnym Mieście Gdańsku w konspiracji struktur Związku Strzeleckiego. Oddelegowanie Oźdżyńskiego do Gdańska w 1937 r. należy wiązać prawdopodobnie z jego współpracą ze strukturami polskiego wywiadu. 1 września 1939 r., nad ranem, Oźdżyński pełnił dyżur w gmachu byłej Dyrekcji Okręgowej Kolei Polski przy Am Olivaer Tor (ul. Dyrekcyjna). W budynku mieściły się biura wielu polskich instytucji oraz mieszkania służbowe Polaków. Gmach został zaatakowany przez oddział SS i SA dowodzony przez SS-Sturmbannführera Kurta Eimanna, późniejszego „architekta” zbrodni w Lasach Piaśnickich. Na samym początku akcji został zabity Oźdżyński. Była to jedyna ofiara śmiertelna wśród Polaków tego dnia, poza Westerplatte oraz gmachem Poczty Polskiej w Gdańsku na Heveliusplatz. Chociaż same okoliczności jego śmierci pozostają nadal nieznanne, to pewne przesłanki pozwalają sądzić, że Oźdżyński zginął z bronią w ręku.

Na budynku, w którym zginął, wisi od 1986 r. tablica mu poświęcona, ale o harcmistrzu Oźdżyńskim pamięta jedynie wąskie grono gdańskich harcerzy oraz historyków.